

Kulturikkut naapinneq

Kulturi sunaana?

Kulturi tassaavoq qanoq attaveqatigiinnissaq. Nunami, klassimi, fritidsklubbimi imaluunniit ilaqtuariinni. Qanoq imminnut oqaluffigisarpap? Tatigeqatigiippap? Ikioqatigiittarpap, imaluunniit namminiiginnartariaqarpap? Arlaqanngitsuinnaat malittarisassanik aalajagiisarpap, imaluunniit tamarmik aalajangeeqataasarpap?

Kulturit nunaniit nunanut assigiinngillat. Nunami kulturip qanoq ittuunera sorpassuarnik peqquteqartarpap. Soorlu:

Pinngortitaq silallu pissusia

Nunami kiattumi najugaqaraanni atisat pisariaqarpallaarneq ajorput. Kiassaanissarlu aninngaasartuutaaneq ajorpoq. Issittumi najugaqaraanni, illut kissassartariaqartarpap. Taamaammatt atisat aammalu illut nunap kulturianut ilaapput. Qaqqaqangitsumi najugaqaraanni nunami angalaarniarneq ajornannginnerussaaq, soorlu bussinik, qimuttuitsunik imaluunniit biilinik. Qaqqalimmi imalimmilu najugaqaraanni, ajornakusoornerusarpap. Kalaallit Nunaanni allatut ajornartumik timmisartumik angalasariaqarpap. Danmarkimi biilinik qimuttuitsunillu angalarneq ajornannginnerusarpap. Taamaammatt aamma assartuutit nunap kulturianut ilaapput.

Oqaatsit

Assigiinnik oqaaseqaraanni, paaseqatigiinnissaq ajornannginnerusarpap. Assigiinngitsunik oqaaseqaraanni paasinerluineq pilersinnaavoq, immaqalu akerleriinneq.

Naalackersueriaatsit

Naalackersueriaatsit: tassani pineqarpap kimik nunap naalackersorneqarnera. Nunat ilaanni inuit qassikattaannannguit inatsisiliortarpap malittarisassaliorlutillu, soorlu præsidenti allallu amerlanngittuunnaat. Taanna naalackersueriaaseq diktatur-mik taaneqartarpap. Innuttaasut aalajangeeqataasinnaanngillat nunaminni kina aquttuussanersoq. Innuttaasut pikitsitslissagualarpata nunap aquttuisa politiinit sakkutuunillu pikitsitsisut unitsinneqassapput.

Kalaallit Nunaanni Danmarkimilu demokrati-qarpugut. Tassa isumaqarpap inersimasut tamarmik aquttussaminnik aalajagiisinnaatitaasut. Innuttaasut isumaqarpata naalackersuisut ingerlatitsinerliortut allanik naalackersuisussanik qinersinnaapput, tullissaani qinersineqalerpat. Aamma assigiinngitsorpassuartigut innuttaasut aalajangeeqataasinnaapput. Soorlu

politikerit allaffigisinnaavaat, aqqusinermi akkerliussutsimik takutitsisinnaapput, imaluunniit politikikkut partiimut ilaasortanngorsinnaapput.

Ilaannikkooriarluni innuttaasut taasitinneqartarput, tassanilu qinersisartut aperineqartarput suliassamut aalajangersimasumut qanoq isumaqarnersut.

Upperisarsiorneq

Nunami upperisarsiornerit takutittarpaat inuit sumik upperisaqarnersut.

Aammalu inuunerminni naleqartitat sorliit malittarineraat. Naleqartitaq asanninnerusinnaavoq, imaluunniit tatiginninneq ikiuerusunnerluunniit.

Upperisarsiornerit tamarmik oqariartuuteqarput qanoq inuit

ajunnginnerpaamik inooqatigiissinnaanersut, soorlulu taamaattoqartoq

Aamma allarpassuit nunap kulturianut pilersitseqataasarpur, soorlu

nerisassat, nipilersorneq, atuagassiaqarneq, eqqumiitsuliorneq timersornerlu.

Kulturi aamma allanngorartuarpoq. Assersuutigalugu coronaqarnerani

immitsinut ilassinnittaatigut allanngorsimapput. Assakkut eqitsineq

pakkussinerlu atorpallaarunnaarpagut.

Atuartunut suliassat:

1) Perorsaaneq

Oqaluttuarisaanerup ingerlanerani unataaneq kulturit ilaanni

perorsaallaqqinnermut atasutut isigineqartarsimavoq. Allaniilua naamik.

A: Titartakkat quppernerit 14, 15, 20 takukkit, nakuusernerlu pillugu ilanngussat nassaarikkit. Titarnerni uuma ataaniittuni allaguk kiap kina soorlu unatararneraa

B: Allaatigisaq boksimiittoq atuaruk, atuareerukkulu apeqqutit ataaniittut akikkik.

Unataaneq

Ukiuni 1700-kunni nakuuserneq Danmarkimi ulluinnarni ilaavoq. Ilaqutariinnilu angajoqqaat perorsaanerminnut atatillugu meeqqaminnik patitsisarneq naliginnaavoq. Aamma inuit pissaaneqartut nakuuserneq inunnut allanut atortarpaat. Nakuuserneq inerteqqutaasimangilaq inatsisinilu illersungaasimalluni. Taamanikkut aamma ”revselsesret” (naveersisinnaatitaaneq) naliginnaavoq. Sulititsisup qaqugukkulluunniit sulisuni piumaguni unatarsinnaavai. Tassa soorlu naasorissaasuni imaluunniit akimasuni kiffaagaanni , unatartinnissaq ulluinnarni inuunermut ilaaginnarsimavoq. Aamma assassormi suliaqartut ilinniartuinit tamanna atorineqartarsimavoq. Aamma ilinniartitsisut pirorsaanerluttutut isigineqartarput, meeqqanik patitsisanngikkunik.

Aatsaat 1921-mi sulisunik unataasarneq inerteqqutaalerpoq. Kisiannili atuarfinni ilinniartitsisut 1967-ip tungaanut meeqqanik patitsisinnaatitaapput.. Ukiut 30 qaangiummata “revselsesret” (naveersisinnaatitaaneq) atorunnaavinneqarpoq, tassami 1997 -mi angajoqqaat meqqaminnik unataaqqusaajunnaarput.

- Hans Egede-mita qanoq eqqarsarsimava paasigamiuk Kalaallit Nunaanni meeqqanik unataasoqarneq ajortoq?

- Sumimita inuit ilinniarsimavaat unataaneq atorlugu akerleriinnerit iluarsineqarsinnaasut?

- Soormitaavaana annersaalluni perorsaaneq Danmarkimi pisariaqartutut isigineqarsimasoq, soormitaavamiuna massakkut ajortutut isigineqartoq inerteqqutaalersimalluniluullumikkummi ajortutut isigineqarmat inerteqqutaalersimallunilu?

2) Klima:

A: Qupp. 7-p affaa alleq atuarsiuk nassuiarlugulu, sooq kalaallit Hans Egedip ilaqutaasalu Kalaallit Nunaannut nuussimanagerat silaqanngitsutut ajornarluinnartutullu isigisarsimagaat. Akissutisi uani allassigit:

B: Tegneseriami misissoruk qanoq sivistigisumik Hans Egede Kalaallit Nunaanniisimanersoq nalunaajarullu sooq Danmarkimut uteqqissimanersoq. Aamma allaguk silap pissusia uteqqissimanranut pissutaasimanersoq.

3) Oqaatsit

A: Assit siulliit marluk sanileriaat pingajuanni qupp. 9-miittut, aammalu qupp. 10-mi sanileriaat siullersaat takusigit nassuiarlugulu Hans Egede-p kalaallisut oqalussinnaannginnera pissutigalugu tassani paatsuuinnermi suut paasinerlunneqartut, akissutiilu uunga allassigit:

B: Qupp. 11 takusiuk oqallisigalugulu sooq kalaallit inersimasut piffissartik oqaatsinut ilinniarnermut atornagu puisinniarnermut atorusunnerusarsimagaatt. Akissutisi uunga allassigit:

4) Paaseqatigiinneq:

Hans Egede qallunaatsiaat naapigiarlugit Kalaallit Nunaannukarsimavoq. Kisiannili naninngisaannarsimavai. Taama pisoqanngimmat kalaallinut kristumiussusermik ajoqersuinini aallartissimavaa. Danmarkimi Norgimilu inooriaaseq upperisarsiornerlu kalaallinit akuerineqarnissaa siunertarisimagaluarpa. Namminerli aamma kalaallinit ilinniagaqarsimavoq.

Qupp. 20 aamma 21 atuarsigit nassuiarlugulu, Hans Egede-p kalaallit kulturianni inooriaasiannilu suna nuannarisimaneraa.
